

Wetenschap&Onderzoek

Veerkracht van de Nederlandse topsportsector in tijden van corona

Toen medio maart de topsportlocaties op slot gingen en evenementen werden uitgesteld of afgelast vanwege corona, zagen topsporters hun doelen vervagen. Van de ene op de andere dag was die stip op de horizon niet meer zo kristalhelder. Voor veel topsporters spatte de 'topsportbubbel' uiteen: tijdelijk werden zijzelf en hun begeleiders niet meer geleefd door de wedstrijdkalender. Doordat die vaste structuur plotseling was verdwenen, moesten sporters samen met hun coaches terug naar de tekentafel. De knop moest om, maar dat is de topsportwereld niet vreemd. De route naar (sportief) succes gaat niet zonder tegenslagen en als topsporter leer je hiermee om te gaan. Zonder deze veerkracht red je het niet in de wereld van de topsport. Maar het zijn niet alleen de topsporters zelf die veerkrachtig moeten zijn. In deze tijd staat de hele topsportsector onder spanning en is ook daar veerkracht nodig.

DOOR MARIT DOPHEIDE & LISANNE BALK

Het effect van de coronacrisis op de gehele sport in Nederland is omvangrijk. Sportverenigingen, sportondernemers en organisatoren van evenementen proberen hun hoofd boven water te houden. In dit speelveld is de topsport een rela-

tief kleine, maar zeker geen onbelangrijke speler.

Organisatiestructuur

In de Nederlandse topsportsector staan de topsporters centraal. Zonder topsporters geen topsport, maar daaromheen

bestaat een netwerk van partijen die van belang zijn bij het draaiende houden van de sector (zoals de overheid, NOC*NSF, bonden, verenigingen, private partijen). Om een beeld te kunnen geven van de (financiële) gevolgen voor de topsportsector als geheel, is allereerst een schets

van de organisatiestructuur van belang. De topsport in Nederland kent namelijk verschillende organisatiestructuren, afhankelijk van het type sport.

Bij veel sporten speelt de sportbond een centrale rol, doordat die talentvolle spor-

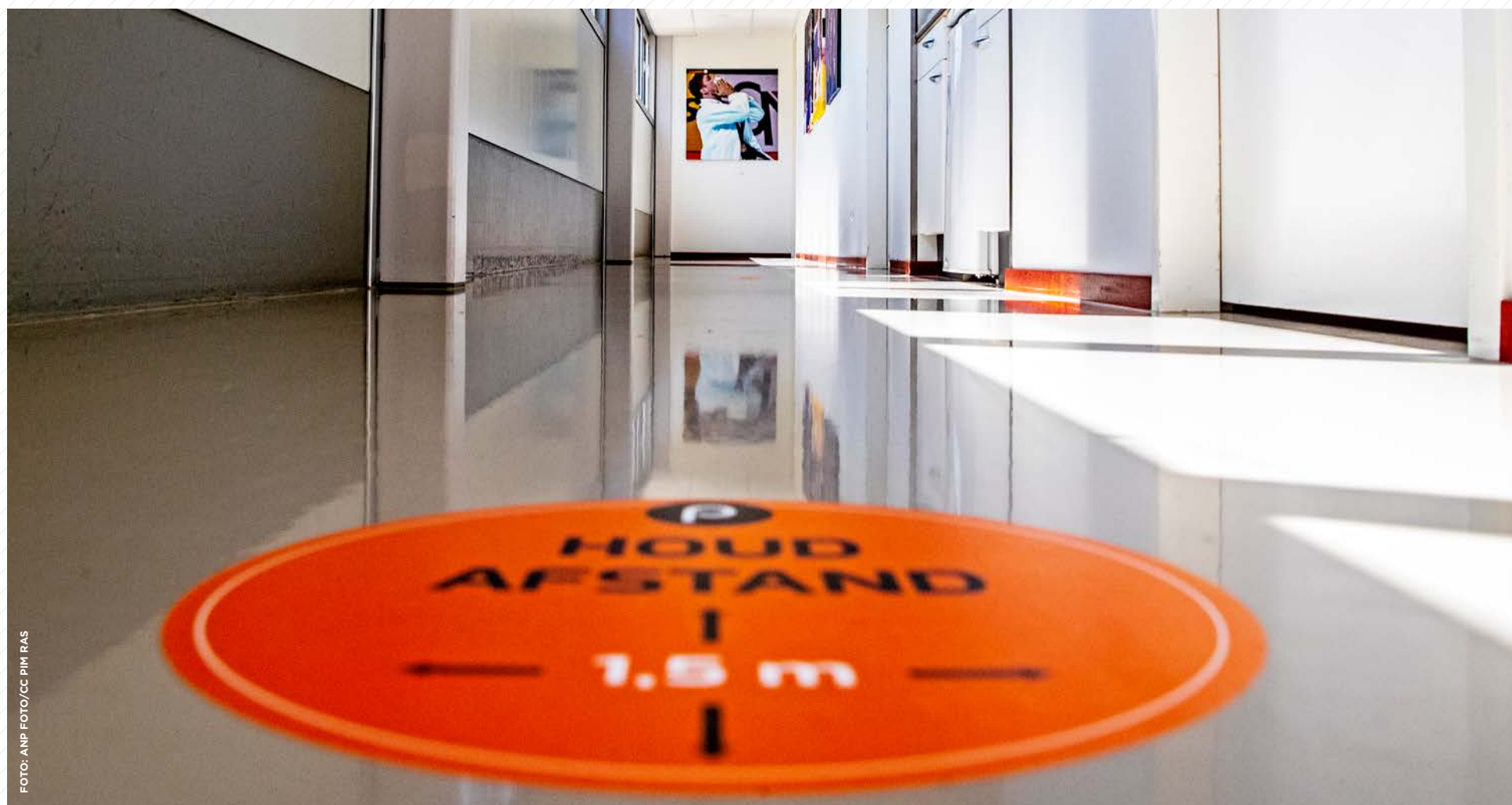

FOTO: ANP FOTO/CC PIN RAS

TOPSPORTCENTRUM PAPENDAL, NORMAAL HET KLOPPEND HART VAN TOPSPORTEND NEDERLAND, LAG ER IN HET VOORJAAR VOLKOMEN VERLATEN BIJ TOEN HET CORONAVIRUS DE SPORT EEN HALT TOERIEP.

ters selecteert voor regionaal en nationaal aangestuurde topsportprogramma's. Topsporters die in dergelijke programma's meedraaien, kunnen, afhankelijk van het type sport en het prestatieniveau, inkomsten genereren uit bronnen als de stipendiumregeling, persoonlijke sponsoren en/of start- en prijzengelden. Bij een aantal sporten werkt dit anders en vindt de topsport vooral binnen commerciële organisaties plaats. Bij deze commerciële topsportorganisaties (onder meer de betaaldvoetbalorganisaties en de wiel- en schaatsploegen) hebben topsporters een contract bij een club of een team, waardoor zij als werknemer een salaris krijgen.

Topsportprogramma's van sportbonden

NOC*NSF financiert de Nederlandse topsport hoofdzakelijk door gelden vanuit het Ministerie van VWS en Nederlandse Loterij (NLO). Het is dan ook goed nieuws dat de topsportgeldten vanuit de rijksoverheid in elk geval komend jaar stabiel blijven. Hierdoor kunnen topsportprogramma's veelal worden voortgezet en hoeft momenteel niet bezuinigd te worden op de maandelijkse financiële ondersteuning voor topsporters vanuit de overheid (stipendium). Ook Nederlandse Loterij heeft aangegeven de samenwerking met NOC*NSF te verlengen tot eind 2021. Toch betekent dit niet dat de topsport momenteel geen financiële gevolgen ondervindt van de coronacrisis.

De sportbonden die voor de topsportprogramma's een toekenning vanuit NOC*NSF ontvangen, zijn verplicht om deels eigen inkomsten te genereren (minimaal dertig procent van het totaal). Ten opzichte van de eerste inschattingen gemaakt in maart van dit jaar, blijkt nu dat voor veel topsportprogramma's de verwachte inkomsten voor 2021 lager zullen uitvallen. Dit komt mede doordat veel bonden minder sponsorinkomsten verwachten. Wanneer we kijken naar de kosten die de bonden maken voor de topsportprogramma's, is te zien dat veel bonden in 2020 lagere kosten verwachten dan eerder begroot. Dit komt doordat deze zomer nauwelijks

(internationale) wedstrijden, trainingsstages en evenementen hebben plaatsgevonden. De verwachting is echter dat de kosten in de toekomst juist extra zullen toenemen, door bijvoorbeeld stijgende reis- en verblijfkosten. Komend jaar zal moeten blijken in hoeverre sportbonden veerkrachtig genoeg zijn om in deze onvoorspelbare situatie stabiele inkomsten te behouden en aan de eigen bijdrage kunnen voldoen. De doorgang van competities en wedstrijden zal hierbij een belangrijke factor worden.

In Nederland zijn vijf Centra voor Topsport & Onderwijs (CTO's), waarbinnen optimale randvoorwaarden worden gecreëerd voor de uitvoering van de topsportprogramma's. Deze CTO's ontvangen jaarlijks een bijdrage vanuit NOC*NSF en ook zij moeten (net als de bonden) voldoen aan een eigen bijdrage. De financiële middelen hiervoor zijn veelal afkomstig vanuit gemeenten, provincies, sponsorgelden en/of een bijdrage vanuit de eigen organisatie. De financiële gevolgen van de coronacrisis voor de CTO's zijn uiteenlopend. De CTO's die hoofdzakelijk afhankelijk zijn van de bijdragen vanuit de gemeenten en/of de provincie ondervinden in mindere mate financiële gevolgen. De inkomsten vanuit sponsoring en/of de bijdrage vanuit de eigen organisatie staan daarentegen een stuk meer onder druk. Toch tonen ook de CTO's veerkracht en probeert men vooral te kijken naar wat nog wél mogelijk is in deze tijden. Deze mentaliteit heeft inmiddels geleid tot nieuwe innovatieve ideeën. Zo wordt gezocht naar nieuwe partnerschappen met het bedrijfsleven, waarbij topsport wordt ingezet als maatschappelijk middel, en worden experts vanuit een CTO ingezet bij zorginstellingen en ziekenhuizen.

Commerciële topsport

Sporten zoals het betaald voetbal, wielrennen en het langebaanschaatsen vallen grotendeels onder de noemer commerciële topsport. Bij deze sporten worden inkomsten voornamelijk gegenereerd uit sponsoring door private partijen, mediarechten en/of entreegelden van toeschouwers. Sponsoring (zowel 'in cash' als 'in

Hoe langer de huidige maatregelen van kracht zullen blijven, hoe groter de (blijvende) effecten voor de Nederlandse topsport zullen zijn

kind') is een belangrijke bron van inkomsten voor deze commerciële topsportploegen. De coronacrisis en het onvoorspelbare verloop ervan gaan echter gepaard met een bepaalde mate van sponsoronzekerheid. Logischerwijs hangt deze onzekerheid samen met de mate waarin een sponsor zelf gevolgen ondervindt van de coronacrisis. Het is goed voor te stellen dat een luchtvaartmaatschappij of een reisorganisatie grotere problemen zal ondervinden dan bijvoorbeeld een supermarktketen. Hierdoor kunnen grote contrasten ontstaan tussen de commerciële sportploegen.

In een ideale wereld is een sponsorovereenkomst een win-winsituatie: de sporter of sportploeg ontvangt een vergoeding of ondersteuning om optimaal te kunnen presteren en de sponsor is hierdoor zichtbaar en geniet publiciteit. Zodra deze zichtbaarheid verdwijnt door het wegvallen van wedstrijden en evenementen, is de balans weg en zal (door beide partijen) gezocht moeten worden naar een oplossing. Bij het langebaanschaatsen hebben bijvoorbeeld diverse partijen de handen ineengeslagen (zoals schaatsbond KNSB, House of Sports en Thialf) en ervoor gezorgd dat dit jaar toch nog vier grote nationale wedstrijden kunnen worden verreden, nadat bleek dat de wereldbekerwedstrijden niet doorgingen. Hierbij hebben de schaatsers aangegeven ook zelf hun steentje te willen bijdragen, waarbij een deel van de premiepot is teruggegeven.

Naast eventuele sponsorgelden zijn voor veel topsporters de start- en/of prijzengelden een belangrijke inkomstenbron. Door het gebrek aan wedstrijden dit jaar waren bij veel takken van sport minder mogelijkheden om start- en/of prijzengelden te verdienen. Ook werd, toen er weer mondjesmaat (internationale) wed-

strijden werden georganiseerd, in veel gevallen minder prijzengeld uitgekeerd door lagere inkomsten uit uitzendrechten, entreegelden en sponsoring. Topsporters die normaal gesproken van deze inkomsten moeten leven, worden nu hard geraakt. Degenen die dusdanig veel inkomensverlies hebben dat zij onder het minimumloon geraken, kunnen in sommige gevallen gebruikmaken van bepaalde noodfondsen en steunregelingen. Zo'n financieel vangnet is voor sommige topsporters van groot belang om de carrière te kunnen voortzetten. Dit neemt niet weg dat bepaalde topsporters, als gevolg van de coronacrisis, al dan niet noodgedwongen andere loopbaankeuzes (moeten) maken.

Topsport-DNA

De financiële effecten van de coronacrisis op de Nederlandse topsport zijn op dit moment relatief overzichtelijk, doordat belangrijke geldstromen stabiel zijn en aanspraak kan worden gemaakt op enkele noodregelingen. De grootste zorgen zitten op de langere termijn, als inkomsten uit sponsoring, contributiegelden en start- en prijzengelden (verder) teruglopen en sommige kosten juist oplopen. De doorgang van wedstrijden en competities zal van groot belang zijn: hoe langer de huidige (en eventueel verscherpte) maatregelen van kracht zullen blijven, hoe groter de (blijvende) effecten voor de Nederlandse topsport zullen zijn. Desalniettemin zal de topsport naar mogelijkheden blijven zoeken. De drive om met elkaar de schouders eronder te zetten, is bij uitstek een onderdeel van het topsport-DNA. Met deze eigenschap kan de topsport in deze tijd hopelijk (blijven) zorgen voor de nodige hoop en inspiratie. ●